

СТАНОВИЩЕ

От: проф. д-р Ингрид Симеонова Шикова –, Политически науки 3.3 – Европеистика – Политики на Европейския съюз

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление Политически науки 3.3. – Европеистика – Медийна политика и право на ЕС

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед на Ректора на Софийския университет „Св.Климент Охридски“

Автор на дисертационния труд: Мария Петъова Юрукова

Тема на дисертационния труд: „ДЕЗИНФОРМАЦИЯ ОНЛАЙН: СТРАТЕГИИ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ В ЕС“

Становището е разработено в съответствие с Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

1. Информация за дисертанта

Мария Юрукова е завършила бакалавърската програма по „Еuropeистика“-медиен профил и магистърската програма по „Европейски проекти“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Тя е магистър по политически науки, чрез образователна мобилност по програма "Еразъм+" на френски и английски език от Университета в Лиеж - Белгия. От 2018 до 2022г. се е обучавала в докторска програма "Медийна политика и право на ЕС" към катедра "Еuropeистика".

Мария Юрукова има редица участия в международни програми основно в областта на медиите в Ерфурт, Германия, в Центъра за медиен плурализъм и медийна свобода, в Европейския университетски институт, Флоренция, Италия, в програмата за младежко лидерство в САЩ и др.

Мария Юрукова е участвала и в седем проекта, посветени предимно на проблемите на медиите и информационното общество. Тя има практически опит в неправителствения сектор, както и като сътрудник и съветник в администрацията на

Президентството на Република България. Участва като лектор в редица международни конференции и семинари, както и в катедра „Европеистика“.

Дисертационният труд на Мария Юркова е обсъден на заседание на катедра „Европеистика“ и е одобрен за защита пред научно жури от Факултетния съвет на Философския факултет с протокол № 13/07.06.2022 . Насочен е за защита пред научно жури със заповед РД-38-283/10.06.2022г. на Ректора на Софийския университет „Свети Климент Охридски“.

Спазени са процедурните правила по условията и реда за провеждане на публична защита на представения докторски труд.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд – обем и структура

Дисертационният труд е с общ обем 350 страници. От тях в 336 страници е текстът на дисертацията, състоящ се от въведение, три глави, заключение, библиография. В 14 страници се съдържат три приложения и списък с акроними и съкращения. Използваната литература включва общо 233 първични и вторични източници, разделени в три групи: научна литература (107), официални документи и институционални източници (88) и други (38). Източниците са на английски език(162), български език (66), на френски език (2), на руски език (2) и на испански език (1). За дисертационния труд са използвани както академични източници, така и статистически данни, документи, Интернет източници.

Във **въведението** е аргументирана мотивацията на докторантката за избора на темата на дисертацията, посочена е актуалността и важността на проблема. Формулирани са обектът, предметът, целите и задачите на дисертационния труд. Посочена е изследователската хипотеза. Определени са научно-изследователските методи и са уточнени ограниченията на изследването.

Първа глава „Обща теоретична и концептуална рамка за изследване на дезинформацията в контекста на променящата се медийна екосистема в цифрова среда“ съдържа конкретизация на изследователския проблем, дефиниране на основните понятия, анализ и систематизация на съществените аспекти на дезинформацията в цифрово време, сравнителен анализ на основните подходи за противодействие на дезинформацията онлайн. Анализирани и синтезирани са

концепции и теории, свързани с разпространението на невярна информация в контекста на променящата се медийна среда. Изпълнена е важната задача за изграждане на понятийната и концептуалната рамка на изследването. Анализирани и систематизирани са характеристиките на дезинформацията онлайн като са обособени основните аспекти: технологични, икономически, юридически, политически, психологически и социални, лексикални и лингвистични.

В първа глава е направен преглед и сравнителен анализ на съществуващите в практиката основни подходи за противодействие на дезинформацията, осъществявани чрез законодателни и незаконодателни мерки. Направени са обобщения и изводи, които са необходима основа за осъществяване на изследването във втората глава на дисертационния труд.

Втората глава „Стратегии и подход за противодействие на дезинформацията онлайн на равнище ЕС“, е посветена на анализа на общата правна рамка в ЕС по отношение свободата на словото в Интернет, свързана с дезинформацията, на проучването на стратегиите за противодействие на дезинформацията онлайн в Съюза, включително на систематизиране на дейностите на ЕС за противодействие на дезинформацията и идентифициране основните тенденции в тази насока. Тази част от дисертационния труд определя и анализира европейския подход за противодействие на дезинформацията онлайн в ЕС. Подкрепена е тезата, че медийната политика на ЕС се развива постепенно и се формира и реализира спрямо поставените от самия Съюз цели и политически стратегии.

Третата глава „Прилагането на подхода на ЕС: Случаят с България“ изследва прилагането на стратегията, подхода и мерките на ЕС по отношение на дезинформацията в България. Разкрити са спецификите и особеностите на българския случай. Изведени са основните изводи от проведените дълбочинни интервюта.

Дисертационният труд завършва със **заключение**, обобщаващо анализите и постигнатите резултати. В него са систематизирани както препоръки на ниво ЕС, така и конкретни препоръки по отношение въвеждането и прилагането на европейския подход в отделните държави-членки на ЕС; включително и в България.

3. Важност и актуалност на проблема

Традиционно рецензиите и становищата се спират на важността и актуалността на проблема, който се разглежда в рецензирания дисертационен труд. За да не наруша тази традиция само с едно изречение ще потвърдя, че едва ли може да бъде посочена по-актуална и по-важна от разглежданата тема в дисертационния труд на Мария Юркова. За да не звучи голословно би трябвало да посоча аргументи в подкрепа на това твърдение, но няма да го направя поради една-единствена причина – Мария Юркова толкова добре го е направила, че няма какво да се добави към нейната убедителна формулировка. Обосновавайки актуалността и важността на проблема, докторантката е наясно с предизвикателствата при работата по тази тема, която е в центъра на вниманието особено по време на пандемията от Ковид-19 и на войната в Украйна. Противодействието на дезинформацията в цифрова среда като многопластов, сложен и комплексен проблем придобива ключово значение за всички сфери на обществения живот, включително за сигурността, а намирането на необходимия баланс в прилагането на подходящи стратегии и инструменти така че да не се накърнят основни човешки права и да се осигури достъп до качествена информация, става изключително важна задача.

Посочвайки всичко това, искам да подчертая, че макар и бидейки в ползрението на изследователите, темата за дезинформацията може да бъде разглеждана от различни перспективи и с различни изследователски цели. В този смисъл, Мария Юркова е намерила своя творчески ъгъл, от който анализира явлението дезинформация онлайн и стратегиите за противодействие в Европейския съюз. Заключение е, че важността и актуалността на проблема, изследван в рецензираната дисертация са безспорни, отлично осъзнати и обосновани от докторантката.

4. Формулиране на целта, задачите, обекта, предмета и основната теза на дисертационния труд

В дисертацията се съдържат елементите, необходими за изясняване на целта, задачите, обекта, предмета и основната теза на дисертационния труд. Обект на дисертационния труд е явлението дезинформация в цифрова среда. Предмет на изследването са стратегиите и подходът за противодействие на дезинформацията онлайн в Европейския съюз. Формулирана е ясно основната цел на дисертационния

труд - да се анализират стратегиите за противодействие на дезинформацията онлайн в ЕС и да се определи избраният европейски подход по темата и неговата приложимост в държавите членки , и конкретно в България. Пространно е дефинирана изследователската хипотеза. Ясно са посочени изследователските методи, които се използват в дисертацията. Определени са ограниченията. Похвално е, че времевата рамка обхваща максимално актуален период – до април 2022г., което изисква допълнителни усилия от докторант Мария Юркова, но пък е постигната възможно най-голямата пълнота на анализирания данни.

Определени са редица конкретни задачи на изследването, чрез които да се постигне общата цел – това е направено във всяка глава, което задава яснота и конкретност на провежданите анализи.

5. Оценка на дисертацията и получените научни и научно-приложни резултати

Няма да се въздържа да изкажа голямото си задоволство от прочита на дисертацията на Мария Юркова. Бих могла да посоча многобройни достойнства на дисертационния труд, но ще се опитам да ги систематизирам в няколко групи

Структура на дисертационния труд – Мария Юркова е избрала логична структура с ясно поставени цели и задачи. Те са формулирани конкретно за всяка глава и са осъществени по-прецизен и изчерпателен начин. Обобщенията и изводите произтичат от анализите и демонстрират задълбочените знания на докторантката по изследваните проблеми. Тази ясна и логична структура е предпоставка за високото качество на разработения дисертационен труд.

Интердисциплинарност – Осъществяването на дисертационното изследване относно дезинформацията изисква задълбочени знания в редица научни области – политология, социология, европеистика, икономика, право т.н. В допълнение е необходимо разбиране на начина на функциониране на Интернет и на механизмите, чрез които се разпространява дезинформацията. Мария Юркова е поела с пълно разбиране тежестта на подобен род изследвания и се е справила с отлични експертни познания.

Актуалните и задълбочени анализи, подкрепени с убедителни аргументи и конкретни примери, са едно от многобройните достойнства на дисертацията. Те са

предпоставка за изработването на концептуалната рамка за противодействие на дезинформацията онлайн и за обосновка на необходимостта от нов системен модел за управление на цифровата среда. Въз основа на тях са формулирани ефектите от мерките за противодействие на дезинформацията, ролята на институциите, съществуващите рискове.

Творчески подход и изразяване на авторското мнение – Дисертационният труд се отличава с подчертан творчески подход на докторантката и изразяване на авторското мнение по разглежданите проблеми. Посочвам това, защото редица дисертации на млади изследователи страдат именно от липсата на ясно формулирани позиции на авторите. Мария Юркова е подхождала с професионална компетентност и обосновано самочувствие към изразяване на собствено мнение по сложните проблеми, които разглежда.

Разбира се, бих могла да изтъкна още редица положителни характеристики на дисертационния труд, които вероятно ще бъдат посочени в по-подробните рецензии. Моето цялостно мнение относно дисертационния труд е, че към него е подхождено компетентно и професионално.

Мария Юркова има седем научни публикации по темата на дисертацията и една публикация в чужбина на английски език. Оценявам високо представените публикации и силно насърчавам техния автор да продължи да работи и да публикува по тази толкова важна и актуална тема.

Авторефератът отразява коректно съдържанието на дисертацията, подготвен е грижливо и дава ясна представа за дисертационния труд, неговите цели, задачи и резултати.

Приемам приносите, посочени в автореферата. Те са обособени ясно в три групи – научни, научно приложни и практико-приложни. Според мен, дисертационният труд е приносен в своята цялост. Със своята максимална изчерпателност, аналитичност и актуалност, той заслужава да бъде публикуван и да достигне до по-широки професионални кръгове. Препоръчвам дисертационният труд на Мария Юркова да бъде публикуван в библиотека „Европейски изследвания“ на катедра „Европеистика“. Той несъмнено ще обогати тази поредица и ще допринесе за авторитета на катедрата.

В заключение, представеният за рецензиране дисертационен труд отговаря на законовите изисквания – той е свидетелство, че авторът притежава задълбочени знания по темата, познава и анализира теорията и академичната литература в изследваната област и демонстрира висока способност за осъществяване на научни и приложни изследвания.

6.Лични впечатления

Ще си позволя да споделя в това становище моите лични впечатления от докторант Мария Юркова като неин преподавател в специалност „Европеистика“. Мария Юркова винаги се е отличавала с голяма ангажираност към учебния процес, отлично представяне на изпитите и творческо въображение. Тя е амбициозен млад човек и не случайно се ползва с висок авторитет сред колегите си. Отличава се с колегиалност, активност и лидерски качества. Вече има изградени преподавателски умения и се справя отлично с преподавателската работа. Искрено се надявам, че Мария Юркова ще продължи своята научна и преподавателска кариера и в бъдеще. Това ще бъде от полза не само за нея самата като млад учен, но и за катедра „Европеистика“ и за студентите ѝ.

7.Заключение

Представената за рецензиране дисертация отговаря на изискванията за присъждане на образователна и научна степен “доктор”. Дисертационният труд на Мария Юркова е напълно завършено изследване, основано на задълбочено познаване на тематиката, висока научна осведоменост и творческо мислене.

Въз основа на положителната оценка, посочените достойнства и конкретните приноси на дисертационния труд „ДЕЗИНФОРМАЦИЯ ОНЛАЙН: СТРАТЕГИИ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ В ЕС“ подкрепям убедено присъждането на образователна и научна степен “доктор” на Мария Петьова Юркова.

24 август 2022г.

проф. Ингрид Шикова

София